

Harry van Middelaar:

**“Afwisselend
werk leidt
tot succes”**

◀ Onder andere met
KWPN-hengst
Delviro HBC bewees
Harry van Middelaar
vorig jaar zijn
kundigheid als
trainer: het duo won
onder meer de
Oregon Trofee in
’s-Hertogenbosch.

In de tuigpaardensport én in de dressuursport gaat het om een combinatie van elegantie, actie, kracht en souplesse. Door de juiste schooling kan een goede trainer het uiterste uit het potentieel van zijn paard halen. Harry van Middelaar, de dressuurtrainer onder de tuigpaardrijders, heeft een duidelijke visie op de wijze waarop je een tuigpaard optimaal traint en voorbereidt op concoursen.

› Tekst: **KARIN KARLAS**
› Beeld: **JACOB MELISSEN**

Iedereen die Harry kent, zal het beamen: de passie voor het Nederlandse tuigpaard spat eraf bij de succesvolle trainer. Hij kan zelf ook niet goed onder woorden brengen wát nu de X-factor is van de tuigpaardensport. “Ik heb ook wel marathon gereden, gesprongen en dressuur gereden. Maar niets geeft me zo’n kick als het presenteren van een tuigpaard dat ‘klaar’ is, daarmee binnen te rijden en te voelen hoe een paard voor je opstijgt. Dat kreeg ik niet van een foutloos springparcours.”

Niet achter de lopende band

Maar om die ‘kick’ te kunnen krijgen, moet een paard optimaal getraind zijn en de basisprincipes zijn in alle disciplines niet anders. Harry: “Ik ben er van overtuigd dat

afwisselend werk met een paard leidt tot succes. De tuigpaardensport is een showsport, dus de paarden moeten niet in een sleur raken. Je moet de klus aanpassen aan het paard. Als je zegt: woensdag longeer ik alles, en donderdag rijd ik ze allemaal: dan ben je niet aan het nadenken over je training.” “Ik vind dat een concourspaard vijf tot zes dagen per week ongeveer een half uur moet werken. Maar je moet ook kunnen zeggen: vandaag is hij niet helemaal fit, morgen weer een dag. Ze krijgen één dag in de week rust: ik vind het zelf ook leuk om op de zondag eens wat anders te doen dan werken! De andere zes dagen krijgen ze variërende klusjes die de spieropbouw helpen en waarbij ze fris en oplettend tussen de oren blijven. Als ik elke dag achter dezelfde lopende band zou staan, dan sta ik er op donderdag ook niet meer zo fris als op maandag”, zegt Harry nuchter. “Wat ik veel doe, is erachter lopen aan de lange

~ In het proces van betuigen gebruikt Harry een rubberen mat om de paarden te leren iets voorwaarts te trekken. “Ze kunnen eerst best wat bokkensprongen maken als ze de strengen tegen hun benen voelen. Maar doordat de sleep geen lawaai maakt, gebeurt er helemaal niets.”

lijnen, ter hoogte van de heupen van het paard. Maar ik rijd ze ook onder het zadel als dat nodig is. Bijvoorbeeld als een paard scheef is en op de ene teugel meer druk geeft dan op de andere. Een paard dat betuigd is, is de bomen langs de buik al wel gewend dus meestal stap je er zo op. Vaak laat ik ze ook één keer per week aan het halster, zonder tuig of iets erop, op eigen benen een kwartiertje aan de longe sukkelen. Dat is ontspannend werk en ik zie het als gecontroleerd los bewegen. Ook longeer ik veel met cavalletti: daarbij móeten ze gedragen lopen, aan de spieren trekken en dus kracht ontwikkelen. Die verschillende klusjes wissel ik af en ik geloof erin dat het paard daar los van wordt. Dat leidt tot het gemakkelijk kunnen doen van dat wat je wilt zien.”

Een goed paard is een slim paard

Hoe herkent Harry een goed paard op jonge leeftijd? “Een goed paard moet een actief,

◀ Er wordt ter afwisseling en om spieropbouw en kracht te bevorderen veel met cavaletti gewerkt. Hierbij wordt het paard, in dit geval meervoudig kampioen Brandy, bijgezet met een touwtje dat achter de nek wordt gelegd zodat ze op de juiste plek afbuigen.

gedragen achterbeen hebben. Op jonge leeftijd loopt een goed paard al lichtvoetig en drukt de schoft omhoog. Karakter is daarnaast heel erg belangrijk, maar daar kom je pas achter als je ze dagelijks in het werk hebt. Bij een veulen, enter en twenter zie je alleen hoe ze lopen en is dat nog niet te beoordelen. Een goed paard is rustig op stal, reist rustig en is slim: hij gebruikt zijn energie

op de momenten dat het moet. Deze paarden trekken pas aan op het moment dat het moet gebeuren en je voelt dat ze zich extra voor je geven als ze de ring in komen. Karakter is niet te maken, maar je kan het door je management wel iets beïnvloeden. Een rustig paard geef je voor een wedstrijd wat meer rust en voer je wat meer, een druk paard geef je ander voer voor concours

en die kan je de dag voor de wedstrijd rustig nog werken. Het is dus wel te coachen.”

Liever veertien dagen langer, dan in de sloot

Als de paarden tweeënhalft zijn, worden ze in training genomen en rustig naar het betuigen toe gewerkt. “Op die leeftijd zijn ze leergierig. Hoe ouder ze zijn, hoe moeilijker ze zich aanpassen. Ik werk ze op die leeftijd allemaal even door. Je kan ze na een week of acht werk best een half jaar in het land doen, als ze goed singelmak zijn, bitmak zijn en weten wat voorwaarts en ‘ho’ is. De basis zit er dan op. Het begint allemaal met halstermak maken en leren vast te staan, dat is voor de meeste paarden waar wij mee beginnen al moeilijk zat. We doen ze een singeltje op, er komt een beetje in, en we beginnen met longeren. Dat doe ik altijd met een slofteugeltje eraan dat er los op ligt, dan leren ze gelijk te wennen aan het contact met het bit en ze leren in te

HVM STAL VAN HARRY VAN MIDDELAAR

In het gezin Van Middelaar werd op kleine schaal gefokt met tuigpaarden, waar zij zelf werden opgefokt, gepresenteerd op keuringen en in de meeste gevallen ook betuigd. Harry (41) reed Z-dressuur en sprong in het M bij de pony's. Na een middenstandsopleiding (MCO) begon Harry op zijn negentiende bij Jan Schep met het verzorgen van de concoursstal en het klaarmaken van de hengsten voor de keuring. Het plan was twee jaar in de tuigpaarden te werken en daarna terug te gaan naar zijn vak, maar deze twee jaar werden er tot nu toe al ruim twintig. Vijftien jaar geleden werd de HBC Stal in Boijl gevestigd, en kwam Harry in dienst als bedrijfsleider. Per 1 maart 2016 begon Harry zijn eigen HVM Stal en huurde tot voor kort stallen op de HBC Stal. Inmiddels is hij met zijn partner Ancilla Bruggink verhuisd naar zijn nieuwe onderkomen in Hoornsterzwaag, waar hij op dezelfde voet verdergaat. Er komt een aantal hengsten ter dekking en er zijn de faciliteiten om sperma in te vriezen voor derden. Daarnaast blijft het keuringsklaar maken van hengsten en merries en het concoursrijden een belangrijke bezigheid.

↘ Met de zelfgefokte merrie Den Roos laat Harry zien wat hij belangrijk vindt in zijn training: "Paarden moeten een knikladertje worden, zo soepel moeten ze kunnen buigen. Ik laat hiervoor het paard rond worden, kleine pasjes maken en rijd veel voltes."

buigen. Dankzij de dubbele teugel kan ik ze direct leren van hand te veranderen en ik doe ze meteen een culeron (staartriem, red.) aan. Ook spuiten we de benen af en beur ik de benen op. Als je dit een of twee weken doet, hebben ze al veel geleerd. Dan ga ik ermee werken op het erf, terwijl ik erachter loop. Je oefent voorwaarts gaan, veel 'ho', zodat ze leren wachten en gehoorzaam zijn. Ook dit doen we een week of twee zo. Daarna doen we de sleep erachter. Ik gebruik hiervoor een rubber mat met strengen (leren riemen aan het borsttuig waarmee het paard trekt, red.) eraan. Hierdoor leren ze deze verdragen en ze leren iets voorwaarts te trekken", vertelt Harry terwijl hij zijn werkwijze demonstreert met de concourshengst Heres

GSM, die braaf de sleep trekt. "Een jong paard loopt er natuurlijk niet zo mee weg als deze. Ze kunnen best wat bokkensprongen maken als ze de strengen tegen hun benen voelen. Maar doordat de sleep geen lawaai maakt, gebeurt er helemaal niets. Als ze dit een keer of vier, vijf foutloos hebben gedaan, dan zetten we ze voor de wagen. Dit gaat dan vaak foutloos dankzij de voorbereiding. Ik werk liever veertien dagen langer, dan dat ik in de sloot terecht kom met een paard", lacht Harry. "Een kwartiertje is eerst lang zat en dan kan je ze tussendoor ook even laten stilstaan en ontspannen. Dat is heel belangrijk. Ik train ze echt niet langer dan dit: dan gaan ze balans- en taktfouten maken. Ik zeg dat je zes,

maar eigenlijk acht, weken nodig hebt, wil je ze zover hebben dat ze links en rechts goed wenden en dat ze doen wat je vraagt. In die tijd krijg je ze zo dat ze smeug in de mond zijn. Ik heb veel vier- en vijfjarigen kampioen gekregen: dat zit in het feit dat ik ze klaar wil hebben en ze netjes opleid. Brandy en ook Delviro bijvoorbeeld, heb ik vanaf het begin zelf opgeleid en ik weet dat iedereen er zo mee wegrijdt. In onze sport moet het lijken of het simpel gaat en het paard moet er plezier in hebben."

De juiste spieren aanspannen

Longeren is een van de verschillende 'klusjes' die Harry zijn paarden opgeeft. "Om goed te kunnen trainen, heb je een afgesloten longerruimte nodig

GROOTSTE SUCCESSEN 2016

Hoewel Harry van Middelaar in 2013 zijn succesvolste jaar ooit had, hij won onder andere 10 nationale titels in dat jaar, kan hij op het seizoen van 2016 ook met grote tevredenheid terugkijken. Een kort overzicht van zijn erelijst van 2016:

- Delviro HBC: winnaar Oregon Trofee KWPN Hengstenkeuring 's-Hertogenbosch
- Hianca: winnaar Nieuwelingen Luttenberg
- Heideroos: winnaar Nieuwelingen Doornspijk, winnaar competitie Cat III
- Brandy: winnaar Renovo Schaal (vierde keer op rij) Nationale Tuigpaardendag Ermelo, 12 keer winst ereklasse dit seizoen
- Gardenia HBC: kampioen vijfjarigen, reservekampioen Topsportmerrie Nationale Tuigpaardendag Ermelo, Tuigpaard van het Jaar 2016.

en dan vind ik een afmeting van 12 bij 12 meter ideaal. Het paard loopt dan vrij kort bij je, je kan ze een keertje aantikken als dat nodig is en ze moeten bij je blijven zonder dat je moet gaan sturen. In een grote binnenbak longeren is het slechtste dat er is. Ze zwaaien uit met de achterhand en je bent ze steeds aan het hoofd aan het trekken om ze bij je te houden. Ik gebruik bij het longeren altijd een goede singel met een dubbele slofteugel eraan en een hoofdstel met een Liverpoolstang. Maar ik doe er ook wel eens een ander beetje in, een dubbelgebroken beetje bijvoorbeeld. Vaak longer ik zonder oogkleppen, dan hebben ze ook wat te zien en zo houd je ze fris." Zoals gezegd gebruikt Harry in zijn training daarnaast vaak cavaletti en hij laat dit met meervoudig kampioenspaard Brandy zien. Harry legt het touwtje waarmee het paard wordt bijgezet niet achter de oren, maar verder naar achteren op de hals. "Mijn ervaring is dat ze dan op een beter punt door de hals knikken, dan als je het achter de oren legt", legt hij uit terwijl Brandy ontspannen en in een rustig tempo, maar wel met maximale 'trek' in de benen

over de cavaletti draaft. "Je bouwt het rustig op met eerst een cavaletti, dan twee en zo verder. Bij het lopen over balkjes spannen ze de spieren op de juiste wijze aan en moeten ze afdruk en kracht ontwikkelen. Ze willen graag tempo maken, groter gaan lopen en passen maken, maar dat kan nu niet. Ze moeten wél van de grond af lopen, worden kleiner in de passen, maar blijven actief. Hierdoor komen de schouders los en ze moeten hun rug gebruiken. Hier worden ze vlugger van en de paarden ontwikkelen kracht, doordat ze de juiste spieren aanspannen om dit te kunnen doen. Daarnaast vinden ze het ook leuk." En dat is te zien, ereklassekampioen Brandy blijft maar uit zichzelf komen. "Bij een ereklassepaard doe ik dit een minuut of twintig, bij jongere paarden van rond de vier jaar korter. Als ze jonger zijn, heeft dit nog niet veel zin. Ze maken dan teveel fouten doordat ze nog niet de kracht hebben om het vol te houden. Ik geloof er niet in dat een paard fouten laten maken ergens goed voor is, in welke discipline dan ook. Dat wordt dan gewoon voor ze", zegt Harry pertinent.

Zo soepel als een kniklader

Aangespannen werk is uiteraard een belangrijk deel van de training van een tuigpaard. "Hiervoor kun je het beste een trainingskar of marathonwagen gebruiken. De concourswagens kunnen niet alles opvangen wat je in de dagelijkse training tegenkomt, daar zijn ze te luxe voor. Je trainingswagen moet niet te groot en te zwaar zijn, anders leer je de paarden teveel erin te moeten trekken voor de kar. Een kar moet licht lopen, daarom ben ik fan van wagens met luchtbanden en gebruik ik niet die met metalen wielen." Harry is een meester in de dressuurmatige training van paarden voor de wagen. Terwijl hij de zelfgefokte topmerrie Den Roos inspant, vertelt hij: "Ik hamer echt op het soepel maken en het schakelen in het werk. Ze moeten op een kleine aanwijzing reageren en ik moet ze met een kleine ophouding kunnen regelen. Ze moeten scherp zijn in alles, op alle hulpen. Lengtebuiging is zeker zo belangrijk als de dieptebuiging. Paarden moeten een knikladertje worden, zo soepel moeten ze kunnen buigen in hun lichaam. Hoe vaak zie je niet dat combinaties de bocht

“Niets geeft mij zo’n kick als het presenteren van een tuigpaard dat ‘klaar’ is.”

door komen en het paard na drie passen eruit springt? Je moet weten dat je foutloos de lange zijde op kunt schakelen en dat kan je hiermee oefenen.” Harry stuurt Den Roos rond op de grote weide en laat zien wat hij bedoelt. “Aangespannen rijden is niets anders dan dressuur rijden, alleen je mist je been. Ik laat het paard rond worden, kleine pasjes maken en rijd veel voltes. Heel belangrijk: ik bepaal het tempo en met mijn buitenleidsel bepaal ik hoe groot de volte wordt. Je moet het paard bezighouden, links en rechts stelling vragen. Niets vragen van ze, dat kan ik niet”, vertelt hij fanatiek. Harry laat Den Roos in stap ‘pootje over’ gaan, waarbij zowel de voor- als achterbenen scharend naast het andere been worden neergezet. “Het maken van deze pasjes, daar worden ze soepel van”, vertelt Harry. “Zodra het weer het toelaat, ga ik naar buiten om te trainen. Daar zijn ze attenter en lopen ze niet hun voorspel-

^ Soepel maken van de paarden doet Harry ook in stap, waarbij hij ze met zowel de voor- als achterbenen scharend over elkaar laat stappen.

bare rondjes. Op het grote veld kun je ze een keer ‘verrassen’ met naar links gaan, terwijl hij denkt dat hij naar rechts moet. Hiermee houd je de paarden attent en wakker.”

Op het rechte pad

“Een paar keer per week rijd ik op concourstempo. Dat doe ik ook vaak op een recht pad. Het is voor die paarden ook niet lekker om de hele week op een volte in de bak te lopen, dat belast bijvoorbeeld de knieën veel te veel. Iets verderop is hier een bospad waar je een kilometer lang alleen maar rechttuit gaat. Dat is super werk voor het lichaam. Recht toe recht aan stapwerk, zo één of twee keer per week, is ook super voor de paarden. Het is simpel werk, maar ze hoeven ook niet elke dag topsport te bedrijven. Doe je dit een paar keer per week, dan hebben ze de dag erna weer een stuk meer zin in het werk.” Opvallend is dat Den Roos zonder staatriem loopt. “Thuis

rijd ik altijd zonder staartbeugel, zodat ik de staatdracht goed in de gaten kan houden. Natuurlijk moet je een paard wel aan een beugel laten wennen, maar daarna rijd ik ze er alleen op concours mee.” Er valt nog iets anders op aan de optoming. Harry rijdt met knoopjes in de leidsels, die op gelijke afstand van het bit zijn geknoopt. Dit is een hulpmiddel bij de training. “Op een recht pad pak ik de knoopjes vaak in één hand, zodat je weet dat je de leidsels altijd exact even lang hebt. Zo kun je voelen naar welke kant het paard uitwijkt en of het paard dus recht is.” Knoopjes dus als hulpmiddel, maar zo zijn er nog meer. Zo is het gebruik van ‘schoenen’ eigenlijk gemeengoed in de tuigpaardwereld, maar er wordt niet veel over gesproken. Harry demonstreert het in de schoenen zetten bij een paard dat dit nog nooit eerder heeft gedaan. Hij laat een leren riempje van de ene voorhoef van het paard,

via de ringen aan de onderzijde van de longeursingel, naar de andere voorhoef lopen. Door de lange uiteinden aan het leren riempje die Harry in zijn hand houdt terwijl hij schuin achter het paard loopt, kan hij exact bepalen hoe groot de pas is die het paard maakt. De merrie wordt aangezet in draf. Doordat ze iets tegendruk voelt van het riempje, maakt ze kortere, maar zeer verheven passen. Haar bekken wordt duidelijk gekanteld waardoor ze gaat zitten en zich groot maakt in het front. Harry weet exact wat hij moet doen en wanneer hij dit moet doen: dit is werk voor een professional. “Het in de schoenen zetten van een paard heeft een slechte naam. Maar ik vind het fantastisch werk voor een paard. Je kan ze er super mee gymnastiseren. Een goede wordt er beter van en bij een slechte werkt het niet. Als je het goed doet, benadruk je welke spieren het paard ontwikkelen moet.”

Discipline en luisteren naar je paard

Iedereen kan van elkaar leren, is de stellige mening van Harry. “Ik voer veel discussie met collega’s. Trainers die niet willen discussiëren: daar snap ik helemaal niets van. We willen toch allemaal verder komen en beter worden? Ik help bijvoorbeeld ook een dressuuramazone met het trainen en daar leer ik ook verschrikkelijk veel van.” Beter worden, dat is de drijfveer achter alles. Maar wat is nu een goede trainer in zijn ogen? “Ik denk dat een goede en succesvolle trainer vooral heel veel discipline moet hebben en dat deze goed naar zijn paarden luistert. Je moet aanvoelen wanneer je een keer moet minderen. We mogen gedreven

en fanatiek zijn, maar té, dat gaat niet goed. Je moet ook een keer gas terug kunnen nemen. Daarnaast heeft de een ook gewoon meer gevoel dan de ander. Ik denk dat ik het voordeel heb dat ik veel onder het zadel getraind heb. Daardoor ben ik gewend dat ik paarden altijd recht op twee teugels wil hebben en ik zit er ook altijd recht achter. Tien jaar geleden trainde ik anders dan nu en over weer tien jaar durf ik te wedden dat dit weer is veranderd. In het verleden waren de paarden kouder dan nu, minder vlug. Nu hebben de paarden meer bloed en blijven meer lopen uit zichzelf. Ze worden steeds bloederiger en scherper.” Een deel van de tijd gaat ook naar het begeleiden van anderen in hun training. “Toen ik jong was, waren er weinig om bij te gaan lessen. Ik ging zelf niet jarenlang naar één persoon toe, maar wisselde dat af. Wat je past, neem je mee. Je moet kijken én doen! Ik wil best zeggen dat ik soms een stukje

interesse bij de jeugd mis, om hun licht ergens anders op te steken. Je ziet ze niet op het achterterrein kijken: hoe span je in, hoe rijd je los? Dat heeft met nieuwsgierigheid te maken. Ga eens op een paar adressen kijken en doe dat vanaf het begin af aan, zou ik de jeugd mee willen geven. Je gaat ook niet eerst tien jaar autorijden en dan nog eens op les. Je leert jezelf verkeerde dingen aan en dat is zonde van die tien jaar.” Lessen bij een trainer met je tuigpaard was en is dus geen gemeengoed. “Het wordt nu wel laagdrempeliger, mede door JongKWPN. Zij hebben hier eens een clinic georganiseerd en ik zei toen dat er aan het eind van de dag drie mensen met Delviro mochten rijden. Je zag meteen wie er fanatiek was: elke keer als ik bij ze stilstond zag je ze wat naar voren stappen. Niets is beter om iemand enthousiast te krijgen, dan door ze een keer te laten voelen wat het is als een paard voor je er zo inkrult!”, sluit Harry enthousiast af. ◀

▼ Harry rijdt met knooppjes in de leidsels, die op gelijke afstand van het bit zijn geknoopt. “Op een recht pad pak ik de knooppjes vaak in één hand. Zo kun je voelen naar welke kant het paard uitwijkt en of het paard dus recht is.”

